

Vyjádření oponenta

Koncepce revize vzdělávací oblasti (název): Umění a kultura

Oponent: Veronika Rodová

Posouzení textu

Analytická část

Otázka 1 objasňuje dotazovanou problematiku. Odpověď je srozumitelně formulovaná a je dostatečně obecná, aby jí rozuměli i učitelé ZŠ bez potřebné aprobace. Z pohledu učitelů i didaktiků VŠ bych doporučovala přesněji vymezit kompetenci kulturní, která je pro tuto oblast stěžejní. Dávám ke zvážení, zda by nebylo lepší používat sice delší, ale přesnější a výstižnější označení kompetence *Kulturní povědomí a vyjadřování*, *Cultural awareness and expression*, v oficiálních textech Evropské unie označovaná zkratkou KC#8 (viz článek kolektivu autorů, *Klíčová kompetence (nejen) pro umělecké obory v evropském kurikulu : analytické vysvětlení* <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/33384>).

Dále bych doporučovala jako cíl oblasti Umění a kultura uvést nejen rozvoj *vnímavosti*, ale také *sebevyjádření* žáka prostředky adekvátními pro danou uměleckou disciplínu, což vnímám jako cestu k vlastní autenticitě a sebevědomí, základních podmínek wellbeingu a zdravé osobnosti.

Otázka 2 je formulována ve velké zkratce a výsledek působí útržkovitě a nelogicky, čímž může být málo srozumitelný pro učitele (aprobované i neaprobované) a výhrady mohou mít i didaktici VŠ. Doporučovala bych text formulovat tak, aby byl myšlenkově konzistentnější (např. jmenovat etablované metody pro každý umělecký obor, což podpoří požadavek rovného přístupu k jednotlivým oborům). Čtenář bude mít k dispozici názorný příklad pro každou oblast a bude se v textu lépe orientovat. Dále doporučuji nejdříve uvést český název a v závorce cizojazyčný ekvivalent, např. hra v roli (playmaking W. Wardové). Přínos tohoto způsobu vidím v tom, že i učitelé jiných uměleckých oborů si budou moci lépe představit, o jakou metodu jde a co je její podstatou. Vršení cizích – a ne vždy obecně známých termínů – může čtenáře odrazovat a vede k povrchnímu čtení a ve svém důsledku nízkému porozumění textu této části dokumentu.

Dále bych místo termínu *etablovaných* (odstavec 2) použila české spojení „oblast užívá zavedených a osvědčených domácích i zahraničních metod a přístupů“.

Otázka 3. srozumitelně pojmenovává přínos i limity témat HSR v oblasti Umění a kultura. Zde bych doporučovala opřít se o text T. Češkové *Klíčové kompetence v českém vzdělávání: proč si navzájem nerozumíme* (<https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19226>), který je nejen vlivný v akademické komunitě, ale je přínosný i pro praxi.

Otázka 4 objasňuje popisovanou problematiku a postihuje hlavní rizika. Domnívám se však, že uvedená rizika by měla být jmenována v pořadí, které odráží jejich význam v realitě praxe: 1. časová dotace a s tím související 2. nízká připravenost pedagogů, 3. kontinuita výuky, 4. integrace vzdělávacích obsahů, 5. konzervativnost škol.

Váhám u formulace „nízká připravenost učitelů“, což neodráží stav, kdy se plně aprobovaní učitelé drží tradičních šablon a zavedených přístupů, chybí jim důvěra i odvaha ke zkoumaným tématům přistupovat novátorsky a v souladu se specifiky žáků. Aby se dokument vyhnul negativnímu vymezení doporučuji použít neutrální spojení *připravenost učitelů*.

Koncepční část

Otázka 1. je formulována srozumitelně a vytyčuje jasnou koncepci úprav vzdělávací oblasti. Oceňuji cíl implementovat a integrovat Doplňující vzdělávací obory jako rovnocenné a obohacující pro oblast Umění a kultura. Přínos spatřuji také v tom, že bude věnována pozornost přesnějšímu vymezení umění jako podstatné a rovnocenné části vzdělávací nabídky, která žáky rozvíjí specifickým způsobem, a tak tvoří záruku plnohodnotného a originálního rozvoje osobnosti každého jedince. Je otázka, zda se podaří prosadit navýšení časové dotace.

Otázka 2 Nemám připomínky.

Otázka 3 je formulována s patřičnou odbornou erudicí a vzhledem do popisované problematiky. Zde se přikláním k variantě B a to z několika důvodů. Předložený návrh varianty B lépe vyhovuje ústřední myšlence školské reformy, tak jak byla původně formulována, totiž, že školy jsou nezpochybnitelnými tvůrci svého ŠVP a jejich vzdělávací program zohledňuje složení pedagogického sboru. jednotlivé pedagogické přístupy vyučujících i specifika místa, kde se škola nachází (srovnej např. Spilková, V. a kol. (2005). *Proměny primárního vzdělávání v ČR*. Portál).

U varianty B oceňuji, že přistupuje k všem oborům vzdělávací oblasti Umění a Kultura rovnocenně, tj. žádný nepreferuje ani neupozaduje, takže záleží zcela na škole, jakou oblast bude akcentovat s ohledem na odbornou profilaci svých pedagogů. Dalším argumentem je to, že se oblast umění proměnila a proměňuje, nyní již není výlučnou sférou výjimečných jedinců – umělců, ale způsob uměleckého vyjádření se přesouvá do performativní roviny, která je široce otevřená, přístupná a dosažitelná všem, kdo mají zájem se takto vyjadřovat. Navíc zde dochází k přirozenému prolínání jednotlivých uměleckých oborů, které ztrácejí svou exkluzivitu a oddělenost, což je zdrojem inovací a nových objevných přístupů, což by měl RVP ZV zohledňovat.

U varianty A tento potenciál nespátřuji, akcent na hudební a výtvarnou výchovu považuji za rigidní a do budoucna omezující. Domnívám se, že předpoklad, že žák bude mít možnost se v průběhu školní docházky setkat i s uměleckými obsahy ostatních oborů bude naplňován jen s obtížemi, protože to bude narážet na překážky finanční, časové, personální atp. Tabulka modelového návrhu učebního plánu RVP ZV je nesrozumitelná, není jasné, co znamenají číselné údaje v tabulkách (patrně jde o hodinovou dotaci). Není však uvedeno, zda jde o dotaci týdenní, měsíční či pololetní/roční.

Otázka 4 je velmi zajímavá a zahrnuje nové směry a přístupy ke kultuře a umění, jejichž podstatou je otevřenost a zkoumání závažných společenských témat (klimatická krize, společenské vztahy s ohledem na wellbeing, digitální technologie atd). Odpověď je však formulována poněkud chaoticky a neodpovídá srozumitelně na položenou otázku. Doporučuji nejprve formulovat co je pro oblast Umění a kultura podstatné (odstavec 1, 6, 7), pak nastínit způsoby implementace důležitých témat (odstavec 3, 4 (část), 5, 8), uvést základní možné metody a přístupy (odstavec 4 (část), 2, 9). V odstavci 4 doporučuji doplnit další relevantní metodické přístupy, např. docu-drama.

Otázka 5 zahrnuje oblast vlivu na žáka. Její koncepci považuji za logickou a srozumitelnou. V odstavci 3 doporučuji vynechat adjektivum „kladného“ ve spojení kladného přijetí díla. Co když dílo nebude přijato kladně? Domnívám se, že jde o přijetí a porozumění dílu, dichotomie kladného/záporného přijetí si protirečí s tvrzením, že oblast Umění a kultura buduje sociální soudržnost a přijetí chyby je prostředkem učení (s. 4). Zde bych doporučila doplnit, že přijetí

díla je součástí reflektivního dialogu (Slavík, 1997, s. 109) jako nosné a produktivní složky výchovného působení nejen výtvarné výchovy, ale i všech dalších oborů oblasti Umění a kultura. V otázce wellbeingu doporučuji zapracovat výstupy a zjištění z mezinárodního projektu To Be (<https://to-be.luzanky.cz/Publikace>), kde se s wellbeingem ve vztahu k uměleckým oborům a v úzké součinnosti s učiteli základních škol systematicky pracovalo.

Na závěr bych chtěla poděkovat všem, kteří se na posuzovaném textu podíleli. Přes zmíněné připomínky jej považuji za ucelený a srozumitelně formulovaný, s potřebným vhladem do řešené problematiky. Konceptci považuji za myšlenkově erudovanou a věřím, že bude tvořit pevné a zároveň podnětné východisko pro další jednání.